

Opozorilo: Neuradno prečiščeno besedilo predpisa predstavlja zgolj informativni delovni pripomoček, glede katerega organ ne jamči odškodninsko ali kako drugače.

Neuradno prečiščeno besedilo Pravilnika o posebnih zahtevah varstva pred sevanji in načinu ocene doz obsega:

- Pravilnik o posebnih zahtevah varstva pred sevanji in načinu ocene doz (Uradni list RS, št. 47/18 z dne 6. 7. 2018),
- Pravilnik o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o posebnih zahtevah varstva pred sevanji in načinu ocene doz (Uradni list RS, št. 30/21 z dne 4. 3. 2021).

PRAVILNIK

O POSEBNIH ZAHTEVAH VARSTVA PRED SEVANJI IN NAČINU OCENE DOZ

(neuradno prečiščeno besedilo št. 1)

I. SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen

(namen in vsebina)

Ta pravilnik v skladu z Direktivo Sveta 2013/59/Euratom z dne 5. decembra 2013 o določitvi temeljnih varnostnih standardov za varstvo pred nevarnostmi zaradi ionizirajočega sevanja in o razveljavitvi direktiv 89/618/Euratom, 90/641/Euratom, 96/29/Euratom, 97/43/Euratom in 2003/122/Euratom (UL L št. 13 z dne 17. 1. 2014, str. 1), zadnjič popravljena s popravkom (UL L št. 72 z dne 17. 3. 2016, str. 69) določa:

- obseg in vsebino ocene upravičenosti,
- podrobnejšo vsebino in obseg ocene varstva pred sevanji,
- pogoje in roke za pregled ocene varstva pred sevanji, obvezne vsebine pregledov ocene varstva pred sevanji in druge pogoje v zvezi z obveznostjo pregledovanja ocene varstva pred sevanji,
- pogoje, način izvajanja, obseg in pogostnost ugotavljanja osebne izpostavljenosti delavcev,
- obliko in vsebino osebne sevalne izkaznice, način njene izdaje in vpisovanja podatkov vanjo ter obveznosti delodajalca glede sporočanja teh podatkov organu, pristojnemu za varstvo pred sevanji,

- obveznosti in način pošiljanja podatkov iz centralne evidence osebnih doz organu, pristojnemu za jedrsko varnost, izvajalcem sevalne dejavnosti, zunanjim izvajalcem, izpostavljenim delavcem, pooblaščenemu izvajalcu medicine dela in pooblaščenemu izvedencu varstva pred sevanji,
- pogoje za izdajo dovoljenja za preseganje mejne doze v primeru opravljanja izjemnih nalog in obvezne ukrepe, ki jih je treba izvesti zaradi zmanjšanja posledic čezmerne izpostavljenosti delavca,
- način zbiranja podatkov, shranjevanje dokumentacije glede meritev doz, metodologijo za ocenjevanje vnosa radionuklidov in radioaktivne kontaminacije ter metodologijo za ocenjevanje doz, ki so jih prejele referenčne osebe in prebivalstvo kot celota, v zvezi s pripravo poročila o ocenah prejetih doz za prebivalstvo.

2. člen

(izrazi)

Izrazi, uporabljeni v tem pravilniku, pomenijo:

1. Operativna dozimetrija je sistem meritev osebnih doz, ki jih izvaja upravljavec objekta oziroma izvajalec sevalne dejavnosti in so namenjene sprotnemu nadzoru izpostavljenosti.
2. Pasivni dozimeter je merilnik doze, pri katerem sta detektor in merilni del ločena. Sevanju je izpostavljen samo detektor, dozo pa se ovrednoti šele po odčitavanju v merilnem sistemu.
3. Uradna dozimetrija je sistem meritev osebnih doz (običajno s pasivnimi dozimetri), ki jih izvaja pooblaščen izvajalec dozimetrije ter so namenjene nadzoru izpostavljenosti in primerjavi z mejnim dozami.

II. OCENA VARSTVA PRED SEVANJI

3. člen

(sevalno tveganje)

(1) Sevalno tveganje je opredeljeno z višino efektivne ali ekvivalentne doze za posameznike pri določeni sevalni dejavnosti in z verjetnostjo in višino potencialne izpostavljenosti ob izrednih dogodkih.

(2) Izpostavljenosti so:

1. zelo visoke, če so efektivne doze višje od 50 mSv ali ekvivalentne doze na kožo in okončine nad 1 Sv oziroma na oči nad 50 mSv letno,
2. visoke, če so efektivne doze višje od 20 mSv ali ekvivalentne doze na kožo in okončine nad 500 mSv oziroma na oči nad 20 mSv letno,
3. povišane, če so efektivne doze nad 6 mSv za naravno sevanje ali efektivne doze sevanja od umetnih virov nad 1 mSv ali ekvivalentne doze na kožo in okončine nad 50 mSv oziroma na oči nad 15 mSv letno,

4. nizke, če so učinkovite doze do 6 mSv za naravno sevanje ali učinkovite doze sevanja od umetnih virov do 1 mSv ali ekvivalentne doze na kožo in okončine do 50 mSv oziroma na oči do 15 mSv letno,
5. zelo nizke, če so učinkovite doze do 2 mSv za naravno sevanje ali učinkovite doze sevanja od umetnih virov do 0,3 mSv ali ekvivalentne doze na kožo in okončine do 2 mSv oziroma na oči do 0,2 mSv letno,
6. zanemarljive, če so učinkovite doze nižje od 0,01 mSv ali ekvivalentne doze na kožo in okončine pod 0,1 mSv oziroma na oči pod 0,01 mSv letno.

(3) Verjetnost je izražena s pogostostjo nastanka izrednih dogodkov pri posameznem izvajalcu sevalne dejavnosti, pri čemer se upoštevajo podatki o izrednih dogodkih na svetovni ravni. Dogodek je:

- verjeten, če lahko pričakujemo, da se bo tak dogodek zgodil vsakih nekaj let, scenarij za tak dogodek pa vključuje običajne okoliščine,
- malo verjeten, če lahko pričakujemo, da se bo tak dogodek zgodil vsakih nekaj desetletij, scenarij za tak dogodek pa zahteva preplet več okoliščin,
- zelo malo verjeten, če lahko pričakujemo, da se bo tak dogodek zgodil redkeje kot vsakih nekaj desetletij, scenarij za tak dogodek pa zahteva preplet več nenavadnih okoliščin.

(4) Tveganje je:

- veliko, če so verjetni izredni dogodki, ki vključujejo zelo visoko ali visoko izpostavljenost,
- zmerno, če so izpostavljenosti pri rednem delu povišane oziroma so verjetni le izredni dogodki, ki vključujejo povišano ali nizko izpostavljenost, medtem ko so izredni dogodki, ki vključujejo zelo visoko ali visoko izpostavljenost, malo verjetni,
- majhno, če so izpostavljenosti pri rednem delu nizke ali zelo nizke oziroma so verjetni le izredni dogodki, ki vključujejo zelo nizko ali zanemarljivo izpostavljenost, medtem ko so izredni dogodki, ki vključujejo povišano ali nizko izpostavljenost malo verjetni, izredni dogodki, ki vključujejo zelo visoko ali visoko izpostavljenost pa zelo malo verjetni,
- zanemarljivo, če so izpostavljenosti pri rednem delu zanemarljive oziroma so malo verjetni le izredni dogodki, ki vključujejo zelo nizko ali zanemarljivo izpostavljenost, medtem ko so izredni dogodki, ki vključujejo nizko izpostavljenost, zelo malo verjetni.

3.a člen

(obseg in vsebina ocene upravičenosti)

(1) Ocena upravičenosti za izvajanje nove vrste sevalne dejavnosti, kakršna še nikoli ni bila dovoljena v Republiki Sloveniji, uporabo nove vrste vira sevanja, katere uporaba še nikoli ni bila dovoljena v Republiki Sloveniji, ali izvajanje novega načina uporabe že preskušene vira sevanja, kakršen še nikoli ni bil dovoljen v Republiki Sloveniji, obsega naslednje vsebine:

1. splošni podatki o sevalni dejavnosti in izvajalcu sevalne dejavnosti ter opis sevalne dejavnosti z bistvenimi značilnostmi;

2. podatki o virih sevanja in pogojih uporabe ter namestitve, podatki, potrebni za oceno izpostavljenosti (aktivnost virov, tok in napetost za rentgenske naprave, hitrosti doz, morebitna kontaminacija), in ravnanje z viri sevanja po prenehanju uporabe in radioaktivnimi odpadki ter izpusti v okolje;
3. ocena koristi za posameznika ali družbo in škode za zdravje, ki jih povzroča izvajanje ali neizvajanje sevalne dejavnosti (gospodarski, socialni, zdravstveni, okoljski in varnostni vidiki), vključno z upoštevanjem škodljivih vplivov sevanja, pri čemer je za sevalne dejavnosti, ki vsebujejo poklicno izpostavljenost in izpostavljenost prebivalcev, treba upoštevati obe vrsti izpostavljenosti;
4. druga pojasnila, potrebna za ugotavljanje stanja varstva pred sevanji (tehnična dokumentacija proizvajalca vira sevanja in druga dokumentacija);
5. navedba pričakovanega obsega izvajanja sevalne dejavnosti ali uporabe vira sevanja;
6. praksa in izkušnje izvajanja sevalne dejavnosti v tujini;
7. primerjava učinkovitosti, dostopnosti, prednosti in slabosti drugih razpoložljivih tehnik, ki imajo enak namen in cilj, vključno s tistimi, ki ne vključujejo uporabe ionizirajočih sevanj;
8. morebitne izkušnje z izrednimi dogodki v tujini (opis dosedanjih izrednih dogodkov z analizo vzrokov in oceno prejetih doz).

(2) Za sevalne dejavnosti, ki vključujejo izpostavljenosti v zdravstvene namene, in pri slikanju v nemedicinske namene, pri kateri se uporablja medicinska radiološka oprema, ocena upravičenosti poleg vsebin iz prejšnjega odstavka vsebuje tudi naslednje vsebine:

- učinkovitost in primernost predlagane sevalne dejavnosti, vključno z ustreznostjo radiološke opreme, za predvideno uporabo;
- ocena izpostavljenosti pacientov, asimptomatičnih posameznikov in negovalcev zaradi izvajanja sevalne dejavnosti z oceno njihovih učinkovitih in ekvivalentnih doz;
- ocena koristi in škode za paciente, asimptomatične posameznike in negovalce, ki jih povzroča izvajanje ali neizvajanje sevalne dejavnosti z upoštevanjem njihove izpostavljenosti zaradi radioloških posegov;
- navedba in utemeljitev morebitnih pravnih ali etičnih vprašanj, povezanih z izvajanjem sevalne dejavnosti.

(3) V primeru vloge za izdajo dovoljenja za proizvodnjo ali uvoz predmetov splošne rabe, katerih predvidena uporaba lahko pomeni novo vrsto sevalne dejavnosti, mora ocena upravičenosti poleg vsebin iz prvega odstavka tega člena vsebovati tudi naslednje vsebine:

- priporočena življenjska doba predmetov splošne rabe in način ravnanja po prenehanju njihove uporabe;
- predvideni ukrepi varstva pred sevanji pri uporabi predmetov splošne rabe;
- ocena individualne učinkovite doze pri normalni uporabi predmetov splošne rabe;
- potencialna izpostavljenost (identifikacija izrednih dogodkov in ocena verjetnosti za njihov nastanek, ocena prostorske in časovne porazdelitve radioaktivnih snovi po morebitni kontaminaciji, ocena potencialnih učinkovitih in ekvivalentnih doz pri teh dogodkih in ocena sevalnega tveganja).

(4) Če oseba, ki vloga vlogo iz prejšnjega odstavka, ne more dostaviti tehnične dokumentacije predmeta splošne rabe, se lahko za tehnično dokumentacijo šteje poročilo o pregledu in meritvah vira sevanja iz predpisa, ki ureja uporabo virov sevanja in sevalne dejavnosti.

4. člen

(izdelava ocene varstva pred sevanji)

(1) Ocena varstva pred sevanji (v nadaljnjem besedilu: ocena) mora obsegati najmanj vsebine iz priloge 1, ki je sestavni del tega pravilnika, ki so upoštevne za to dejavnost. Če je to primerno, se lahko ocena varstva glede posameznih vsebin sklicuje na druge upoštevne dokumente izvajalca sevalne dejavnosti.

(2) Če se ocena nanaša na predmete splošne rabe, izvzete dejavnosti iz nadzora v skladu z zakonom, ki ureja varstvo pred ionizirajočimi sevanji, opustitev nadzora nad radioaktivno snovjo ali gre za generično oceno, se ocena izdelava v obsegu, ki smiselno temelji na prilogi 1 tega pravilnika.

5. člen

(pregled ocene)

(1) Pregled ocene vključuje ponovno presojo vseh bistvenih elementov varstva pred sevanji iz priloge 1 tega pravilnika ter analizo prejetih doz za obdobje od zadnjega pregleda ocene in določitev morebitnih kazalcev, primerjavo doznih ograd za določena dela ali vire z dejansko prejetimi dozami in presojo drugih ukrepov, pomembnih za ovrednotenje sevalnega tveganja.

(2) Če je pregled ocene opravljen na zahtevo pristojnega inšpektorja, pregled poleg vsebin iz prejšnjega odstavka vključuje tudi presojo ukrepov, izvršenih na podlagi ugotovitev in zahtev inšpektorja.

(3) Če je pregled ocene opravljen neposredno po izrednem dogodku, pregled poleg vsebin iz prvega odstavka tega člena vključuje tudi analizo vzrokov izrednega dogodka, oceno prejetih doz ob izrednem dogodku ter ponovno ovrednotenje sevalnega tveganja in ukrepe, ki so potrebni za izboljšanje varstva pred sevanji.

(4) Če je pregled ocene opravljen po zaključku sanacijskih del za odpravo posledic izrednega dogodka, pregled poleg vsebin iz prvega odstavka tega člena vključuje tudi presojo uspešnosti sanacijskih del, oceno prejetih doz pri tem in ovrednotenje sevalnega tveganja.

6. člen

(spremenjena ocena)

(1) Če se na podlagi pregleda ocene iz prejšnjega člena ugotovi, da se je sevalna dejavnost od izdelave pregledane ocene bistveno spremenila ali da izvajanje sevalne dejavnosti in ukrepov varstva pred sevanji bistveno odstopata od opisa v pregledani oceni, je treba pripraviti spremenjeno oceno.

(2) Izdelavo spremenjene ocene je treba pripraviti tudi, če se na podlagi pregleda ocene iz prejšnjega člena ugotovi, da je treba izboljšati varstvo pred sevanji ter spremeniti ali dopolniti ukrepe varstva pred sevanji.

7. člen

(poročilo o pregledu ocene)

(1) Če se na podlagi pregleda ocene iz 5. člena tega pravilnika ugotovi, da se izvajanje sevalne dejavnosti od izdelave pregledane ocene ni bistveno spremenilo in se izvaja v skladu s pregledano oceno, je treba pripraviti poročilo o pregledu ocene.

(2) V poročilo o pregledu ocene je vključen povzetek ugotovitev pregleda ocene iz 5. člena tega pravilnika.

(3) V poročilu o pregledu ocene morajo biti opisane tudi morebitne manjše spremembe pri izvajanju sevalne dejavnosti od izdelave pregledane ocene, morebitna manjša in nebistvena odstopanja pri izvajanju sevalne dejavnosti in ukrepov varstva pred sevanji glede na opis v pregledani oceni ter morebitni manjši dogodki v zvezi z izvajanjem varstva pred sevanji, ki pa ne terjajo spremembe ali dopolnitve ukrepov varstva pred sevanji. V poročilu o pregledu ocene morajo biti opisana tudi manjša in nebistvena odstopanja od predpisane vsebine iz priloge 1 tega pravilnika.

8. člen

(seznanjanje z oceno)

Izvajalec sevalne dejavnosti zagotovi, da so z vsebino ocene in poročila o pregledu ocene seznanjeni izpostavljeni delavci in druge osebe, vključene v sevalno dejavnost.

III. NADZOR OSEBNE IZPOSTAVLJENOSTI

9. člen

(nadzor osebne izpostavljenosti)

(1) Izvajalec sevalne dejavnosti mora zagotoviti redne meritve doz sevanja, ki jih prejmejo posamezni izpostavljeni delavci kategorije A in B. Izvajalec sevalne dejavnosti zagotovi individualno oceno doz zaradi zunanjega oziroma notranjega obsevanja, glede na vrsto in značilnosti izpostavljenosti.

(2) Pristojni organ lahko na predlog pooblaščenega izvedenca varstva pred sevanji v postopku izdaje dovoljenja za izvajanje sevalne dejavnosti ali registracije sevalne dejavnosti odredi meritve individualnih doz ter način in pogostost ugotavljanja individualnih doz tudi za delavce, ki niso razvrščeni med izpostavljene delavce. Pooblaščen izvedenec varstva pred sevanji lahko poda predlog:

- na podlagi rezultatov nadzornih meritev, določenih v predpisu, ki določa ukrepe varstva pred sevanji na nadzorovanih in opazovanih območjih,

- na podlagi rezultatov pregleda in meritev vira sevanja iz predpisa, ki določa pravila ravnanja in pogoje za uporabo posameznih virov sevanja ter ukrepe sevalne varnosti, ki jih morajo izvajati uporabniki virov sevanja, ali
- v okviru izdelave ali pregleda ocene.

(3) Če obstaja verjetnost, da so delavci izpostavljeni notranji kontaminaciji, izvajalec sevalne dejavnosti v sodelovanju s pooblaščenim izvedencem varstva pred sevanji zagotovi individualno oceno doze zaradi notranje obsevanosti. Program ugotavljanja notranje obsevanosti delavcev mora biti vključen v oceni. V programu se določijo ustrezna metoda, pogostost ugotavljanja osebne izpostavljenosti in drugi ukrepi za ustrezno ugotavljanje doz zaradi notranjega obsevanja.

(4) Če je zunanja obsevanost delavcev neenakomerna, izvajalec sevalne dejavnosti zagotovi redne meritve ekvivalentnih doz na najbolj izpostavljene organe. Način ugotavljanja ekvivalentnih doz zaradi zunanjega obsevanja mora biti vključen v oceno.

(5) Pristojni organ lahko v postopku izdaje dovoljenja za izvajanje sevalne dejavnosti ali registracije sevalne dejavnosti na podlagi ocene za posamezne skupine delavcev odobri, da se meritve izpostavljenosti posameznih delavcev nadomestijo z nadzornimi meritvami delovnega okolja ali z ocenami izpostavljenosti na podlagi računskih modelov.

(6) Za delavce, ki opravljajo izjemne naloge, za katere je organ, pristojen za varstvo pred sevanji, odobril preseganje mejnih doz, izvajalec sevalne dejavnosti zagotovi dodatno oceno individualne izpostavljenosti, ki se nanaša na vsako izjemno nalogo posebej.

(7) Če delavec opravlja dela pri različnih izvajalcih sevalnih dejavnosti, vsak od delodajalcev ločeno zagotovi oceno individualne izpostavljenosti pri delih, ki jih izpostavljeni delavec zanj opravlja.

(8) Ugotavljanje izpostavljenosti iz tega člena izvaja pooblaščen izvajalec dozimetrije.

(9) Če je individualna meritev doze za posameznika neizvedljiva ali neustrezna, se za oceno individualne doze delavca uporabijo podatki o dozah drugih delavcev, podatki o nadzornih meritvah na nadzorovanih in opazovanih območjih ali ocene na podlagi računskih modelov, ki jih odobri organ, pristojen za varstvo pred sevanji.

10. člen

(dozimetrija)

(1) Meritve individualne izpostavljenosti zaradi zunanjega obsevanja se izvajajo s pasivnimi dozimetri. Efektivna doza se izmeri z dozimetri, ki se jih nosi tako, kot je določeno v oceni varstva pred sevanji oziroma pripete na gornjem delu telesa v višini prsnice. Ekvivalentna doza zaradi zunanjega obsevanja se za najbolj izpostavljene organe ugotavlja z dozimetri na zapestnicah, prstanih, očalih in drugih mestih. Ekvivalentna doza na kožo zaradi kontaminacije se določi z računskimi modeli na podlagi meritev specifične površinske aktivnosti posameznih radionuklidov na koži, sluznicah in obleki.

(2) Izpostavljenost zaradi vnosa radionuklidov v telo se glede na vrsto in naravo radionuklidov ter način vnosa določi z računskimi modeli na podlagi meritev koncentracije posameznih radionuklidov v zraku, z meritvami celotne radioaktivnosti v telesu ali kritičnih organih oziroma z računskimi modeli na podlagi meritev koncentracije posameznih radionuklidov v bioloških vzorcih. V primeru površinske radioaktivne kontaminacije oseb se

določi izpostavljenost zaradi vnosa radionuklidov v telo skozi kožo, sluznice ali odprte rane z računskimi modeli na podlagi meritev specifične površinske aktivnosti posameznih radionuklidov na koži, sluznicah in obleki.

11. člen

(pogostost nadzora osebne izpostavljenosti)

(1) Ugotavljanje izpostavljenosti posameznih izpostavljenih delavcev zunanjemu sevanju se izvaja mesečno.

(2) Ne glede na določbe prejšnjega odstavka lahko pristojni organ v postopku izdaje dovoljenja za izvajanje sevalne dejavnosti ali registracije sevalne dejavnosti na podlagi ocene za posamezne skupine delavcev odobri, da se ugotavljanje izpostavljenosti delavcev izvaja tudi v daljših rednih obdobjih, vendar ne redkeje kot enkrat letno. Če se dejavnost izvaja občasno, se lahko odobri ugotavljanje izpostavljenosti le za čas izvajanja dejavnosti.

(3) Pogostost nadzora osebne izpostavljenosti zaradi notranjega obsevanja se določi s programom iz tretjega odstavka 9. člena tega pravilnika.

(4) Izpostavljenost delavcev v rudnikih, turističnih jamah ali drugih okoljih s povečanimi koncentracijami radonovih potomcev se določa vsaj dvakrat letno.

12. člen

(operativna dozimetrija)

(1) Delavci v jedrskih objektih in industrijski radiografiji morajo poleg pasivnih dozimetrov nositi tudi elektronske alarmne dozimetre (operativna dozimetrija).

(2) Delavci v drugih dejavnosti morajo poleg pasivnih dozimetrov nositi elektronske alarmne dozimetre, če je tako določeno v oceni.

(3) Izvajalec sevalne dejavnosti beleži rezultate operativne dozimetrije dnevno oziroma po vsaki opravljeni delovni nalogi.

(4) Način izvajanja operativne dozimetrije mora biti opisan v oceni.

13. člen

(ocena osebne izpostavljenosti ob izrednem dogodku)

(1) V primeru izrednega dogodka izvajalec sevalne dejavnosti zagotovi čimprejšnjo oceno učinkovitosti in ekvivalentnih doz vseh oseb, ki so bile izpostavljene sevanjem.

(2) Če je prišlo do izrednega dogodka ali če obstaja sum, da je prišlo do nenačrtovanega zunanjega obsevanja, se pasivni dozimetri odčitajo neposredno po dogodku, doza pa se določi nemudoma. Oseba ne sme začeti z delom, če ni prejela novega dozimetra.

(3) Če obstaja sum, da je prišlo do nenačrtovane notranje kontaminacije, je treba nemudoma določiti dozo zaradi notranjega obsevanja na podlagi meritev celotne radioaktivnosti v telesu ali kritičnih organih izpostavljene osebe, oziroma na podlagi meritev koncentracije radionuklidov v bioloških vzorcih.

(4) Če je prišlo do površinske kontaminacije oseb, je treba oceniti ekvivalentno dozo na kožo zaradi zunanjšega obsevanja in morebitno dozo zaradi vnosa radionuklidov v telo skozi kožo, sluznice ali odprte rane.

(5) Doze iz tega člena oceni pooblaščen izvajalec dozimetrije ali pooblaščen izvedenec varstva pred sevanji. Izvajalec sevalne dejavnosti sporoči vse njemu znane podatke in okoliščine, ki bi lahko bili pomembni za oceno doz ob izrednem dogodku in če je treba, omogoči dodaten nadzor sevalnih razmer za potrebe ocene doz. Pooblaščen izvajalec dozimetrije oziroma pooblaščen izvedenec varstva pred sevanji rezultate in podatke, ki jih je prejel od izvajalca sevalne dejavnosti ali ki jih je pridobil ob dodatnem nadzoru sevalnih razmer, nemudoma sporoči organu, pristojnemu za varstvo pred sevanji, za centralno evidenco osebnih doz. Rezultate nemudoma sporoči tudi izvajalcu sevalne dejavnosti.

14. člen

(nadzor osebne izpostavljenosti izvajalcev zaščitnih ukrepov)

(1) Za izvajalce zaščitnih ukrepov v primeru izrednega dogodka je treba zagotoviti ustrezno ugotavljanje izpostavljenosti glede na vrsto del, ki jih opravljajo, in velikost tveganja, ki so mu izpostavljeni, vključno z, kjer je to potrebno, osebnimi dozimetri.

(2) Doze iz tega člena oceni pooblaščen izvajalec dozimetrije ali pooblaščen izvedenec varstva pred sevanji.

(3) Upravljavalec sevalnega ali jedrskega objekta, izvajalec sevalne dejavnosti, vodja intervencije, ali druga oseba, odgovorna za varstvo izvajalcev zaščitnih ukrepov, sporoči pooblaščenemu izvajalcu dozimetrije oziroma pooblaščenemu izvedencu varstva pred sevanji vse njemu znane podatke in okoliščine izrednega dogodka, ki bi lahko bili pomembni za oceno doz.

(4) Pooblaščen izvajalec dozimetrije oziroma pooblaščen izvedenec varstva pred sevanji rezultate in podatke iz prejšnjega odstavka, sporoči organu, pristojnemu za varstvo pred sevanji, za centralno evidenco osebnih doz. Rezultate sporoči tudi izvajalcu zaščitnih ukrepov in osebi, odgovorni za njegovo varstvo, ki z rezultati seznani izvajalca zaščitnih ukrepov.

IV. PODATKI O OSEBNIH DOZAH DELAVCEV

15. člen

(izdaja osebne sevalne izkaznice)

(1) Osebno sevalno izkaznico izda organ, pristojen za varstvo pred sevanji, na podlagi vloge, ki jo poda delavec ali njegov delodajalec. Vloga mora vsebovati podatke o delavcu (osebno ime, EMŠO in kraj rojstva ali rojstni datum, kraj rojstva in spol, poklic in izobrazbo) in podatke o delodajalcu (naziv podjetja, naslov in matična številka).

(2) Osebna sevalna izkaznica se izda v obliki, ki je določena v prilogi 2, ki je sestavni del tega pravilnika.

(3) Organ, pristojen za varstvo pred sevanji, ob izdaji osebne sevalne izkaznice vanjo vpiše identifikacijske podatke delavca in podatke o dozah sevanja, ki jih je delavec prejel,

opravljenih usposabljanjih iz varstva pred sevanji in podatke o oceni zdravstvene delazmožnosti iz centralne evidence osebnih doz na dan izdaje osebne sevalne izkaznice.

(4) Delavec lahko ima samo eno veljavno osebno sevalno izkaznico. V primeru zamenjave delodajalca, delavec osebno sevalno izkaznico prenese k novemu delodajalcu. V primeru izgube ali uničenja osebne sevalne izkaznice, se izda nova na podlagi pisne vloge iz prvega odstavka tega člena, veljavnost izgubljene oziroma uničene izkaznice pa se prekliče.

16. člen

(vpisovanje in sporočanje podatkov)

(1) V osebno sevalno izkaznico sproti vpisujejo:

- podatke o operativni dozimetriji – izvajalec sevalne dejavnosti v tujini,
- podatke o uradni dozimetriji – delodajalec, ki je delavca napotil v tujino,
- podatke o oceni zdravstvene delazmožnosti – izvajalec medicine dela,
- podatke o opravljenih usposabljanjih iz varstva pred sevanji – izvajalec usposabljanja.

(2) Delodajalec sporoča podatke o dozah, ki jih je delavec prejel v tujini, v centralno evidenco osebnih doz v skladu s četrtem odstavkom 50. člena Zakon o varstvu pred ionizirajočimi sevanji in jedrski varnosti (Uradni list RS, št. 76/17; v nadaljnjem besedilu: ZVISJV-1). Najpozneje do 31. januarja vsako leto delodajalec organu, pristojnemu za varstvo pred sevanji, pošlje kopijo osebne sevalne izkaznice.

(3) Obveznosti glede vpisovanja in sporočanja podatkov tega člena veljajo tudi za samozaposlene osebe.

17. člen

(dostopanje do podatkov o osebnih dozah v centralni evidenci osebnih doz)

(1) Podatki iz centralne evidence osebnih doz se osebam iz šestega odstavka 49. člena ZVISJV-1 posredujejo na podlagi pisne vloge. V vlogi mora biti nedvoumno navedeno, na koga se zahteva nanaša (osebno ime, EMŠO in kraj rojstva ali rojstni datum, kraj rojstva in spol), in obdobje, v katerem je delavec doze prejel.

(2) Organ, pristojen za varstvo pred sevanji, izda potrdilo o prejetih dozah, ki vsebuje podatke o letnih dozah za zahtevano obdobje in kumulativni dozi iz centralne evidence osebnih doz. Potrdilo se izda za vsakega delavca posebej.

(3) Ne glede na določbe prejšnjega odstavka, organ, pristojen za varstvo pred sevanji, enkrat letno pošlje podatke o osebnih dozah pooblaščenim izvajalcem medicine dela. Delavci, za katere organ, pristojen za varstvo pred sevanji, pošlje podatke pooblaščenim izvajalcem medicine dela, se določijo na podlagi poročil o opravljenih zdravstvenih pregledih, kot je določeno v predpisu, ki ureja izvajanje zdravstvenega nadzora izpostavljenih delavcev.

18. člen

(izdaja dovoljenja za preseganje mejnih doz)

(1) Dovoljenje za preseganje mejnih doz izda organ, pristojen za varstvo pred sevanji, če so izpolnjeni pogoji iz prvega odstavka 39. člena ZVISJV-1. Organ, pristojen za varstvo pred sevanji, se posvetuje z organom, pristojnim za jedrsko varnost, kadar gre za dejavnost, za katero je slednji izdal dovoljenje za izvajanje sevalne dejavnosti.

(2) Preseganje mejnih doz se določi v dovoljenju iz prejšnjega odstavka, pri čemer se za vsakega posameznega delavca in za vsako delovno nalogo določijo najvišje vrednosti ekvivalentnih in efektivnih doz.

(3) Dovoljenje za preseganje mejnih doz ne vključuje izvajanja zaščitnih ukrepov zaradi izrednih dogodkov.

19. člen

(vloga za pridobitev dovoljenja za preseganje mejnih doz)

Izvajalec sevalne dejavnosti organu, pristojnemu za varstvo pred sevanji, predloži vlogo za pridobitev dovoljenja iz prejšnjega člena, ki vsebuje:

1. oznako, datum in veljavnost izdanega dovoljenja za izvajanje sevalne dejavnosti;
2. opis izjemnih nalog z navedbo njihovih bistvenih značilnosti, delovnih območij in trajanja;
3. utemeljitev upravičenosti, podatke o individualnih in skupinskih efektivnih dozah določenih delavcev pri izjemnih nalogah, njihove prejete doze v preteklih petih letih in načrtovane doze v naslednjih petih letih. V primerih možne notranje kontaminacije in neenakomernega zunanega obsevanja je treba navesti še predvidene ekvivalentne doze;
4. pogoje za uporabo dodatne osebne varovalne opreme, osebnih dozimetров, merilnikov ravni sevanja in radioaktivne kontaminacije površin ali zraka;
5. podatke o delavcih, določenih za opravljanje izjemnih nalog, njihovo kategorijo in največje načrtovano preseganje mejnih doz;
6. mnenje pooblaščenega izvajalca medicine dela o zdravstveni delazmožnosti delavcev, določenih za opravljanje izjemnih nalog;
7. mnenje pooblaščenega izvedenca varstva pred sevanji glede opravljanja izjemnih nalog;
8. izjave s podpisi delavcev, da privolijo v opravljanje izjemnih nalog, kjer so mejne doze lahko presežene, ter da so vnaprej seznanjeni s tveganji in varnostnimi ukrepi, ki jih je treba izvajati med posamezno nalogo;
9. druge obvezne ukrepe, ki jih je treba izvesti zaradi zmanjšanja posledic čezmerne izpostavljenosti delavca, kot so zagotovitev dodatnega zdravstvenega varstva in nadzora, dekontaminacija in omejitve pogostosti opravljanja izjemnih nalog v obdobju zaporednih petih let.

20. člen

(dovoljenje za preseganje mejnih doz)

Dovoljenje za preseganje mejnih doz vsebuje:

1. osnovne podatke o imetniku dovoljenja;
2. opis izjemnih nalog z navedbo njihovih bistvenih značilnosti, delovnih območij in trajanja ter utemeljitev upravičenosti;
3. podatke o delavcih, določenih za opravljanje izjemnih nalog in največje načrtovano preseganje njihovih mejnih doz;
4. osnovne podatke o pooblaščenem izvajalcu medicine dela in pooblaščenem izvedencu varstva pred sevanji, ki sta podala mnenje o izvajanju izjemnih nalog;
5. pogoje za uporabo dodatne varovalne in merilne opreme za varstvo pred sevanji;
6. druge obveznosti, ki jih mora izpolnjevati imetnik dovoljenja v skladu z veljavnimi predpisi;
7. čas veljavnosti dovoljenja.

VI. POROČILO O OCENAH PREJETIH DOZ ZA PREBIVALSTVO

21. člen

(način zbiranja podatkov)

(1) Pooblašчени izvedenci varstva pred sevanji izdelajo in do 31. marca posredujejo organu, pristojnemu za varstvo pred sevanji, poročila o ocenah prejetih doz za celotno prebivalstvo Republike Slovenije za preteklo leto. Pri izdelavi poročila upoštevajo podatke monitoringa radioaktivnosti v okolju.

(2) Poročila o ocenah prejetih doz, ki jih pooblašчени izvedenci varstva pred sevanji izdelajo na podlagi podatkov izrednega monitoringa v primeru povečane radioaktivne kontaminacije zraka, pitne vode, vode, tal, živil, krme in posameznih izdelkov ali materialov, se posredujejo organu, pristojnemu za varstvo pred sevanji, v skladu s programom monitoringa in načinom poročanja, sprejetim na podlagi enajstega odstavka 159. člena ZVISJV-1. Prvo poročilo o ocenah prejetih doz se posreduje najpozneje 60 dni po začetku, zadnje poročilo pa najpozneje 90 dni po koncu izrednega monitoringa radioaktivnosti.

(3) Poročila o ocenah prejetih doz za referenčne osebe iz posameznih skupin prebivalstva na podlagi ocen izpostavljenosti iz 62. člena ZVISJV-1, izdelajo pooblašчени izvedenci varstva pred sevanji oziroma pooblašчени izvajalci meritev radona in jih posredujejo organu, pristojnemu za varstvo pred sevanji, in organu, pristojnemu za jedrsko varnost.

(4) Upravljalci sevalnih ali jedrskih objektov zaradi izvajanja svojih sevalnih dejavnosti po izteku koledarskega leta zagotovijo izdelavo poročil o ocenah prejetih doz za referenčne osebe iz posameznih značilnih skupin prebivalstva za preteklo leto in jih do 15. aprila posredujejo organu, pristojnemu za varstvo pred sevanji, in organu, pristojnemu za jedrsko varnost. Pred tem morajo najpozneje do 20. marca tekočega leta za preteklo leto pripraviti preliminarno poročilo in ga poslati organu, pristojnemu za varstvo pred sevanji, in organu, pristojnemu za jedrsko varnost. Poročila izdelajo pooblašчени izvedenci varstva pred sevanji. Pri tem upoštevajo podatke obratovalnih monitoringov radioaktivnosti, ki se izvajajo na podlagi 158. člena ZVISJV-1.

(5) Izvajalci sevalnih dejavnosti, ki opravljajo radiološke posege, tako pogosto, kot je to določeno v programu radioloških posegov, oziroma vsaj enkrat v petih letih, zagotovijo izdelavo poročila o ocenah prejetih doz za posamezne skupine prebivalstva in jih posredujejo organu, pristojnemu za varstvo pred sevanji. Poročila izdelajo pooblaščen izvedenci varstva pred sevanji ali pooblaščen izvedenci medicinske fizike. Pri tem upoštevajo podatke programov radioloških posegov.

(6) Če posamezno poročilo ne vsebuje realnih ocen efektivnih doz, značilnih referenčnih skupin prebivalstva, vrst zunanjega sevanja, dejanskih poti prenosa radioaktivnih snovi v človekovo okolje in vnosov v človeka, kemičnih in fizikalnih lastnostih radionuklidov pri vnosu ter ovrednotenju nezanesljivosti ali spremenljivosti ocen doz, lahko organ, pristojen za varstvo pred sevanji, ali organ, pristojen za jedrsko varnost, zahteva, da se posamezno poročilo ustrezno popravi ali dopolni.

22. člen

(shranjevanje dokumentacije)

Organ, pristojen za varstvo pred sevanji, in organ, pristojen za jedrsko varnost, trajno shranjujeta vsa poročila iz prejšnjega člena v svojem arhivu. Če se izdelajo zbirna poročila za več zaporednih let in če je zagotovljeno, da se v zbirnih poročilih ohranijo vse pomembne informacije iz šestega odstavka prejšnjega člena, posameznih letnih poročil ni treba več shranjevati.

23. člen

(ocenjevanje vnosa in kontaminacije)

Metodologija za ocenjevanje vnosa radionuklidov in radioaktivne kontaminacije zaradi izvajanja sevalne dejavnosti upošteva čimbolj realne podatke o:

- vrsti in aktivnosti radionuklidov, ki se zaradi izvajanja sevalnih dejavnosti izpuščajo v okolje, njihovi kemični in fizikalni obliki, ter o mestih in načinih izpuščanja;
- prenosnih poteh teh radionuklidov do referenčnih skupin prebivalstva, kjer je treba ločiti prevladujoče poti, ki prispevajo večino doze, od manj pomembnih poti, ki prispevajo manj od 1/10 prevladujoče doze;
- radioaktivni kontaminaciji zraka, tal, vode, živil in drugih izdelkov, doznih koeficientih za posamezne radionuklide in modelih za izračun doz;
- referenčnih skupinah prebivalstva, razdeljenih v tri starostne skupine (dojenčke, mlajše od enega leta; otroke, stare od 7 do 12 let; odrasle, starejše od 17 let), njihovih normalnih in posebnih življenjskih oziroma prehrabnih navadah;
- možnih odstopanj dejanskih doz od ocenjenih in njihovih porazdelitev zaradi nezanesljivosti ali spremenljivosti izmerjenih ali izračunanih podatkov.

24. člen

(ocenjevanje doz za referenčne skupine prebivalstva)

(1) Metodologija za ocenjevanje doz, ki so jih prejele referenčne skupine prebivalstva, je prilagojena sevalnim tveganjem pri izvajanju sevalnih dejavnosti. Upošteva prispevke zunanje in notranje obsevanosti. Če so ocenjene doze, njihove nezanesljivosti ali spremenljivosti primerljive z avtoriziranimi doznimi ogradami, je treba izvajati podrobne in obsežne programe monitoringa ter uporabljati realne računske modele.

(2) Če so zaradi izvajanja sevalne dejavnosti ocenjene doze referenčnih posameznikov iz prebivalstva nižje od 10 μSv na leto ali nižje od 10 % avtoriziranih doznih ograd, se namesto realnih računskih modelov lahko uporabijo enostavnejše ocene pod pogojem, da so konservativne, in upoštevajo hipotetične referenčne skupine prebivalstva.

(3) Poročila o ocenah doz za referenčne skupine prebivalstva zaradi izvajanja sevalnih dejavnosti vsebujejo tudi primerjavo ocen doz z operativnimi doznimi ogradami in program zagotavljanja kakovosti. Pri izračunu efektivne doze zaradi vnosa se uporabijo dozni koeficienti, določeni v predpisu, ki določa mejne doze. Poročilo upošteva tudi prispevke k dozam zaradi nastajanja in kopičenja radioaktivnih razpadnih produktov, če so primerljivi z dozami prevladujočih prenosnih poti.

(4) Zaradi izvajanja sevalnih dejavnosti je za referenčne skupine prebivalstva treba določiti tudi skupinske doze. Pri sestavi referenčne skupine se lahko upoštevajo le posamezniki, ki prejmejo dozo nad 1 % avtorizirane dozne ograde. Pri tem je treba upoštevati nezanesljivost ali spremenljivost vrednosti posameznih doz.

25. člen

(ocenjevanje doz za celotno prebivalstvo)

Metodologija ocenjevanja doz za celotno prebivalstvo je določena tako, da zagotavlja enakovredno in kakovostno primerjavo vrednosti doz za celotno prebivalstvo s tistimi dozami, ki jih prejmejo posamezne referenčne skupine prebivalstva zaradi izvajanja sevalnih dejavnosti. Posamezne doze se celovito in redno vrednotijo, da se lahko izvajajo ukrepi optimizacije varstva pred ionizirajočimi sevanji.

25.a člen

(ocenjevanje doz v primeru izrednega dogodka)

(1) V primeru izrednega dogodka, zaradi katerega se aktivira državni načrt zaščite in reševanja za primer jedrske ali radiološke nesreče in pri katerem lahko pride do izpostavljenosti prebivalcev, organ, pristojen za jedrsko varnost, uporablja modele za sprotno oceno doz. Rezultati ocene so ena od podlag za ukrepanje ob izrednem dogodku. Ocena temelji na podatkih o izrednem dogodku in podatkih monitoringa radioaktivnosti v okolju.

(2) V primeru izrednega dogodka, zaradi katerega se aktivira državni načrt zaščite in reševanja za primer jedrske ali radiološke nesreče in pri katerem pride do izpostavljenosti prebivalcev, delavcev ali izvajalcev zaščitnih ukrepov, organ, pristojen za varstvo pred sevanji, zagotavlja izdelavo poročila o oceni prejetih doz. Ocena temelji na podatkih o izrednem dogodku, podatkih monitoringa radioaktivnosti v okolju in podatkih o meritvah osebnih doz izpostavljenih delavcev in izvajalcev zaščitnih ukrepov. Poročilo izdelajo pooblaščen izvedenci varstva pred sevanji v rokih iz drugega odstavka 21. člena tega pravilnika. Poročilo vključuje oceno doz za referenčne osebe iz posameznih skupin prebivalstva, delavce in izvajalce zaščitnih ukrepov ter s tem povezana zdravstvena tveganja. Če se razmere ob izrednem dogodku bistveno spremenijo ali če so na voljo novi podatki, katerih upoštevanje bi pomenilo

bistveno drugačno oceno, se poročilo dopolni. Organ, pristojen za varstvo pred sevanji, objavi poročilo na način, dostopen javnosti.

[Priloga 1: Vsebina, obseg in oblika ocene varstva pred sevanji](#)

[Priloga 2: Osebna sevalna izkaznica](#)

Pravilnik o posebnih zahtevah varstva pred sevanji in načinu ocene doz (Uradni list RS, št. [47/18](#)) vsebuje naslednje prehodne in končne določbe:

»VII. PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

26. člen

(veljavnost potrdil o oceni varstva pred sevanji)

Potrdila o oceni varstva pred sevanji, ki so bila kot samostojni upravni akt izdana pred uveljavitvijo tega pravilnika, veljajo do datuma, navedenega na potrdilu.

27. člen

(prenehanje uporabe)

Z dnem uveljavitve tega pravilnika se prenehata uporabljati Pravilnik o pogojih in metodologiji za ocenjevanje doz pri varstvu delavcev in prebivalstva pred ionizirajočimi sevanji (Uradni list RS, št. 83/16 in 76/17 – ZVISJV-1) in Pravilnik o načinu vodenja evidenc o osebnih dozah zaradi izpostavljenosti ionizirajočim sevanjem (Uradni list RS, št. 81/16 in 76/17 – ZVISJV-1).

28. člen

(začetek veljavnosti)

Ta pravilnik začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.«.

Pravilnik o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o posebnih zahtevah varstva pred sevanji in načinu ocene doz (Uradni list RS, št. [30/21](#)) vsebuje naslednjo končno določbo:

»KONČNA DOLOČBA

5. člen

(začetek veljavnosti)

Ta pravilnik začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.«.